

**ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДВОКАТ У СУДОВО-КОНТРОЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ»**

**Тема 1. СУТНІСТЬ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ. СЛІДЧИЙ СУДДЯ ЯК
СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Судовий контроль під час досудового розслідування: поняття, зміст і значення.
2. Правосуддя та судовий контроль в кримінальному провадженні, їх співвідношення.
3. Співвідношення судового контролю, прокурорського нагляду та відомчого контролю під час досудового розслідування.
4. Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності слідчого та прокурора під час досудового розслідування.
5. Судово-контрольне провадження: поняття, сутність та характерні ознаки.
6. Сучасні моделі інституту слідчого судді за законодавством зарубіжних країн. Інститут слідчих суддів в Україні.
7. Функція слідчого судді в кримінальному провадженні.
8. Слідчий суддя в кримінальному провадженні, його процесуальний статус та повноваження.
9. Загальні обов'язки слідчого судді щодо захисту прав людини в кримінальному провадженні.
10. Обставини, що виключають участь слідчого судді в кримінальному провадженні. Процесуальний порядок вирішення питання про відвід (самовідвід) слідчого судді.

**Тема 2. ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА В СУДОВО-
КОНТРОЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Сторона захисту як учасник судово-контрольного провадження.
2. Захисник як учасник судово-контрольного провадження.
3. Адвокат-представник як учасник судово-контрольного провадження.
4. Процесуальні документи адвоката в судово-контрольному провадженні та вимоги, що до них ставляться.
5. Тактика взаємодії захисника з підозрюваним та напрацювання позиції у справі. Поняття конфлікту інтересів.
6. Права адвоката, пов'язані із здійсненням доказування в судово-контрольному провадженні. Концепція «сприяння захисту» та «тягар» доказування.

Теми для дебатів:

1. Проблеми вирішення колізії позиції підозрюваного та захисника.
2. Концепція «сприяння захисту» VS засада змагальності сторін та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Тема 3. АДВОКАТ У СУДОВО-КОНТРОЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З РОЗГЛЯДУ КЛОПОТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

(заняття 1)

Питання для обговорення

1. Конституційно-правові основи застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Міжнародні стандарти захисту прав людини під час застосування заходів кримінального процесуального примусу.
3. Правові підходи, сформульовані в практиці Європейського суду з прав людини та Верховного Суду щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
4. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
5. Особливості предмету доказування в судово-контрольному провадженні по розгляду клопотання застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
6. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про накладення грошового стягнення.
7. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом.
8. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про відсторонення від посади.
9. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів.
10. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про арешт майна.

Завдання 1

Слідчий територіального управління ДБР звернувся до слідчого судді з клопотанням про здійснення приводу свідка, який є народним депутатом. У клопотанні слідчий, зокрема, вказав, що свідка було викликано на допит шляхом надіслання повістки про виклик через апарат ВРУ за три дні до проведення слідчої (розшукової) дії, однак свідок у призначений час не з'явився, повідомивши, що «виконує надважливу роботу, а тому не може відлучитися і прийти до слідчого». Слідчий суддя задовольнив клопотання та постановив ухвалу про здійснення приводу.

Адвокат свідка оскаржив ухвалу слідчого судді до суду апеляційної інстанції, мотивувавши скаргу таким: (1) слідчий не був присутній під час розгляду клопотання; (2)

порядок здійснення виклику не було дотримано; (3) клопотання слідчого про здійснення приводу не було погоджено прокурором відповідного рівня; (4) причина неприбуття свідка на допит є поважною.

Дайте правову оцінку діям слідчого, слідчого судді та адвоката. Керуючись судовою практикою, наведіть приклади розуміння такої поважної причини неприбуття особи на виклик, як «інші обставини, які об'єктивно унеможливають з'явлення особи на виклик».

Завдання 2

У кримінальному провадженні слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом щодо Яремчука, який був затриманий за підозрою у вчиненні ДТП 18 вересня. Вказане клопотання надійшло до суду одночасно із клопотанням про застосування до підозрюваного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою 20 вересня. Першим було винесено рішення про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, за результатами якого щодо Яремчука було застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на 60 днів – до 16 листопада без визначення застави.

Під час розгляду іншого клопотання (про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом), яке відбувалося після обрання запобіжного заходу, адвокат наполягав на тому, що ризик запобігання вчиненню іншого кримінального правопорушення шляхом керування транспортним засобом фактично нівельований застосуванням до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою і не вимагає додаткового обмеження у користуванні спеціальним правом. Втім слідчий суддя тимчасово обмежив підозрюваного Яремчука в користуванні правом керування транспортним засобом до 19 листопада.

25 вересня слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про обмеження права на здійснення підприємницької діяльності підозрюваного Яремчука. Адвокат заперечував проти задоволення клопотання з аргументацією, що можуть бути тимчасово обмежені лише ті спеціальні права, які пов'язані із кримінальним правопорушенням, у вчиненні якого підозрюється особа. Втім слідчий суддя не взяв до уваги аргументи адвоката, та в ухвалі про обмеження права на здійснення підприємницької діяльності зазначив, що будь-яке із перелічених у ч. 1 ст. 148 КПК прав може бути обмежено незалежно від специфіки кримінального правопорушення, яке особі інкримінується.

Проаналізуйте процесуальну ситуацію з точки зору відповідності вимогам КПК.

Завдання 3

15 травня під час проведення обшуку в житлі Савенко, сестри підозрюваного Петрова, слідчий тимчасово вилучив 303 тис. грн., які на думку слідчого, були отримані внаслідок вчинення підозрюваним злочину, передбаченого ч. 1 ст. 190 КК України. На прохання Савенко надати їй документ, що підтверджує факт вилучення у неї зазначених грошей, слідчий відповів, що через декілька днів їй надійде повістка з суду, в якій буде вказано, що на вилучене майно буде накладатися арешт.

22 травня слідчий за погодженням із прокурором звернувся до слідчого судді з клопотанням про накладення арешту на зазначені гроші з метою збереження речових доказів та спеціальної конфіскації. Слідчий суддя без призначення судового засідання встановив, що клопотання слідчого про арешт майна Савенко не відповідає вимогам ст. 171 КПК та виніс ухвалу про його повернення слідчому для усунення недоліків протягом 48 годин. Ухвалу було направлено поштовим відправленням, яке надійшло до слідчого через 3 дні. Втім на думку слідчого клопотання відповідає закону, тому він за погодженням із прокурором повторно спрямував клопотання до слідчого судді.

Дослідивши клопотання та додані до нього матеріали, слідчий суддя зауважив, що клопотання знову не може бути предметом судового розгляду, оскільки містить неусунуті недоліки. Адвокат скаржився на порушення недоторканості права власності Савенко, адже тимчасово вилучене майно не повертається особі, у якої воно було вилучено, оскільки підставою такого повернення є ухвала слідчого судді про відмову у задоволенні клопотання прокурора про арешт майна. За результатами судового розгляду слідчий суддя повернув клопотання прокурору, який частково їх усунув та спрямував клопотання до слідчого судді втретє. Під час повторного судового розгляду слідчий суддя задовольнив клопотання про арешт майна.

Адвокат оскаржив в апеляційному порядку ухвалу слідчого судді про арешт майна, оскільки арешт накладений необґрунтовано – судовий розгляд проводився без участі Савенко та строк дії ухвали про арешт майна не визначено. Апеляційний суд відмовив у задоволенні скарги та зазначив, що за відсутності процедури оскарження особою арешту майна в порядку ст.174 КПК, адвокат не є суб'єктом апеляційного оскарження ухвали слідчого судді, передбаченої п. 9 ч. 1 ст. 309 КПК.

Надайте юридичне обґрунтування наведеній процесуальній ситуації.

(заняття 2)

Питання для обговорення

1. Правова природа, поняття та видів запобіжних заходів, підстави і процесуального порядку їх застосування, продовження строку їх дії, зміни та скасування.
2. Правові підходи, сформульовані в практиці Європейського суду з прав людини та Верховного Суду щодо застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні.
3. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання.
4. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді особистої поруки.
5. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді застави.
6. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.
7. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.
8. Проблеми оскарження незаконного затримання особи.
9. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, або адміністрації дитячої установи.

Завдання 4

10 квітня під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою щодо Кравцова, який підозрювався у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК, адвокат здійснював активний захист, а саме:

- 1) заявив клопотання про видалення слідчого із зали судового розгляду, оскільки його участь не передбачена КПК України;
- 2) звернувся зі скаргою на незаконне затримання підозрюваного Кравцова. Втім слідчий суддя вказав, що оскарження незаконного затримання не передбачено ст. 303

КПК України, тим більше, не може бути предметом одночасного розгляду з клопотанням про застосування запобіжного заходу;

3) наполягав на звільненні Кравцова з-під варти, оскільки він був доставлений до суду на розгляд клопотання через 65 годин з моменту фактичного затримання, що не відповідає ч. 2 ст. 211 КПК;

4) стверджував, що повідомлення про підозру не погоджено з прокурором, що свідчить про відсутність обґрунтованої підозри, отже відсутні підстави для застосування запобіжного заходу. Втім слідчий суддя не взяв до уваги аргументи захисника та при оцінці обґрунтованості підозри послався на те, що вина підозрюваного повністю підтверджується зібраними по кримінальному провадженню доказами: протоколами огляду місця події, протоколом допиту свідка, протоколом допиту потерпілого, речовими доказами.

5) доказував, що наявність ризику незаконного впливу на потерпілого Васильєва не було зазначено у клопотанні прокурора, тому не може бути взято до уваги слідчим суддею;

б) заявив клопотання про виклик у судові засідання свідка Орлова, показання якого мають значення для вирішення питання про застосування запобіжного заходу. Слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання, пославшись на те, що виклик свідка потребує часу, що може унеможливити розгляд клопотання у строк, встановлений ст. 186 КПК.

За результатами судового розгляду слідчий суддя постановив ухвалу про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком на два місяці без визначення альтернативної застави. Адвокат оскаржив ухвалу в апеляційному порядку 17 квітня, пославшись на поважні причини пропущення передбаченого законом 5-денного строку на оскарження.

Надайте обґрунтовану оцінку процесуальній діяльності адвоката-захисника.

Завдання 5

12 січня до Вищого антикорупційного суду надійшло клопотання захисника про зміну запобіжного заходу у вигляді застави щодо підозрюваного Тітаренка. 17 січня під час судового розгляду встановлено, що ухвалою слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 27 листопада щодо підозрюваного Тітаренка застосовано запобіжний захід у вигляді застави у розмірі 5 млн. грн. та одночасно покладено шість процесуальних обов'язків відповідно до ч. 5 ст. 194 КПК. Відповідно до ухвали слідчого судді від 28 грудня, діють чотири обов'язки в межах раніше визначеного розміру застави – 5 млн. грн.

В обґрунтування клопотання адвокат зазначив, що розмір застави визначався з метою забезпечення виконання підозрюваним шістьох процесуальних обов'язків, втім на сьогоднішній день застава забезпечує виконання лише чотирьох обов'язків, тому її розмір має бути зменшений до 1 млн. грн. Крім того, підставою для зміни запобіжного заходу є завершення ознайомлення стороною захисту з матеріалами досудового розслідування, зменшення ризику переховування та непомірний розмір застосованої застави.

Дослідивши клопотання, слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання, оскільки адвокат не навів нових обставин, які не розглядалися слідчим суддею при обранні запобіжного заходу.

Чи є підстави для задоволення клопотання захисника? Оцініть правомірність дій слідчого судді.

Завдання 6

До Чепурного, якому повідомлено про підозру у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 3 ст. 187 КК, було обрано домашній арешт. Під час досудового розслідування встановлено, що члени злочинної групи у нічний час, за допомогою відмичок, проникали

до помешкань громадян, після чого зв'язували їх, та викрадали гроші і цінні речі. Під час вчинення злочинів Чепурний відкривав відмичками замки та слідкував на зовні, щоб попередити співучасників про можливу небезпеку. Із всієї злочинної групи був затриманий лише Чепурний. Для контролю за виконанням обов'язків, пов'язаних із домашнім арештом, Чепурному на ногу було закріплено електронний браслет (ст.195 КПК). 5 вересня у ночі Чепурний покинув свою домівку та був відсутній усю ніч. У цей час браслет був у неробочому стані.

Наступного дня прокурор звернувся до слідчого судді із клопотанням, складеним з дотриманням вимог ст. 200 КПК, про зміну Чепурному запобіжного заходу з домашнього арешту на тримання під вартою. Крім того прокурор повідомив, що у ніч, коли Чепурний був відсутнім у своєму помешканні, було скоєно злочин, який за своїм способом дуже схожий із злочинами, скоєними злочинною групою, до якої входив Чепурний.

При розгляді клопотання прокурора Чепурний пояснив, що у ночі їздив до хворої матері, у якій був серцевий напад и вона викликала швидку. Електронний браслет він пошкодив, коли зачепився їм за металеві вхідні двері. Більш того, захисник заявив клопотання про зміну домашнього арешту на заставу. У обґрунтування свого клопотання захисник надав довідку від станції швидкої допомоги, що дійсно, у ніч з 5 на 6 вересня до матері Чепурного виїздила швидка у зв'язку з серцевим нападом хворої; пояснення матері підозрюваного, яке вона надала захиснику, про те, що вона хворіє на гіпертонічне захворювання, з дому, після серцевого нападу, виходити не може та потребує постійного нагляду, якій їй в змозі забезпечити її син, Чепурний, який має освіту фельдшера.

У судове засідання з'явився колишній однокласник Чепурного Шапіро, який заявив, що він має свій власний банк і готовий внести за Чепурного заставу.

Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя?

Завдання 7

Слідчим СБУ було повідомлено Войченку про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 201 КК (а саме контрабанда вибухових речовин, зброї та боєприпасів). Наступного дня щодо нього було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою з правом внесення застави в розмірі 30 тисяч гривень. Через тиждень підозрюваний вніс заставу та був звільнений з-під варти.

Того ж дня його було затримано слідчими Національної поліції та повідомлено про підозру у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 263-1 КК (а саме, незаконне виготовлення бойових припасів та вибухових речовин) та ч. 3 ст. 15, п. 5 ч. 2 ст. 115 КК (незакінчений замах на умисне вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб). У цьому кримінальному провадженні щодо Войченка було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою без права внесення застави. Захисник підозрюваного звернувся до слідчого судді з клопотанням про повернення застави за першим кримінальним провадженням (за ч. 1 ст. 201 КК).

Дайте правову оцінку ситуації. Яке рішення має прийняти слідчий суддя? Чи може до особи, щодо якої розпочато декілька кримінальних проваджень, бути застосовано більше одного запобіжного заходу. Аргументуйте свою позицію.

II. Чи зміниться ситуація, якщо обидва провадження будуть розслідуватися одним органом досудового розслідування?

III. Чи зміниться ситуація, якщо по одному з проваджень до особи буде обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, а по іншому – тримання під вартою?

Завдання 8

18 червня о 20:05 Параско було затримано в порядку п. 2 ч. 1 ст. 208 КПК за підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 187 КК. Під час затримання слідчий, разом з одним оперативним працівником та двома співробітниками підрозділу спецпризначення, примусово проникли до житла Параска, оскільки той відмовився виходити зі своєї квартири та відкрити двері.

21 червня о 09:00 слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про обрання щодо підозрюваного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Судове засідання було призначено на 13.00. Під час засідання підозрюваний Параско почав скаржитися на погане самопочуття, запаморочення в голові та гострий біль в грудях, а згодом знепритомнів. Йому була викликана швидка медична допомога. Слідчий суддя оголосив перерву до 17.30, поки лікарі будуть надавати допомогу Параско. О 17.30 судове засідання було продовжено та тривало до 01:15. За результатами розгляду клопотання підозрюваному було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, незважаючи на аргументи сторони захисту щодо незадовільного стану здоров'я Параска.

Дайте правову оцінку ситуації. Обґрунтуйте свою точку зору, посилаючись на правові позиції ЄСПЛ.

Тема 4. АДВОКАТ У СУДОВО-КОНТРОЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Питання для обговорення

1. Участь адвоката в процедурі отримання дозволу на проведення слідчого експерименту в житлі або іншому володінні особи. Гарантії прав і законних інтересів особи при проведенні слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи.
2. Участь адвоката в процедурі допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні. Клопотання сторони захисту про проведення допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні.
3. Участь адвоката при проведенні слідчим суддею допиту в режимі відеоконференції під час досудового розслідування.
4. Клопотання сторони захисту про залучення експерта. Процесуальний порядок розгляду слідчим суддею клопотання про залучення експерта.
5. Отримання зразків для експертизи. Порядок примусового відібрання біологічних зразків.

Завдання 9

Під час досудового розслідування 6 жовтня за клопотанням сторони обвинувачення було проведено допит слідчим суддею свідка Гогошвили у порядку ст. 225 КПК, оскільки той є громадянином Грузії, має посвідку на постійне проживання в Україні, однак часто перебуває у відрядженнях за кордоном та тривалий час не перебуває на території України. Через 10 днів, 16 жовтня, було повідомлено про підозру Шевченка.

На стадії судового розгляду прокурор просила не викликати у судове засідання свідка Гогошвили у зв'язку з його проживанням на території Грузії та просила суд приєднати до матеріалів справи клопотання слідчого про допит цього свідка під час досудового розслідування в судовому засіданні на підставі ст. 225 КПК та журнал судового засідання від 6 жовтня з допитом вказаного свідка. Захисник Шевченка заперечував проти цього, посилаючись на те, що допит свідка Іванова під час досудового засідання за відсутності сторони захисту є підставою для визнання вказаного доказу в силу вимог п.5 ч. 2 ст. 87 КПК недопустимим доказом. При цьому захисник стверджував, що з урахуванням того, що прокурор відмовився від допиту у судовому засіданні свідка, допитаного в порядку ст. 225 КПК, це виключає можливість подальшого використання

стороною обвинувачення та судом показань цього свідка в обґрунтування судового рішення.

Оцініть обґрунтованість позиції захисника. Які умови та підстави використання як доказів показань свідка, потерпілого, одержаних під час допиту слідчим суддею в судовому засіданні, для обґрунтування вироку суду?

II. Та ж сама ситуації, але допит свідка слідчим суддею у порядку ст. 225 КПК був проведений 25 жовтня.

Завдання 10

Ознайомтеся з наведеними нижче фрагментами клопотання слідчого про проведення допиту потерпілого, свідка під час досудового розслідування в судовому засіданні. Оцініть їх з погляду вмотивованості та обґрунтованості, на підставі чого, з позиції захисника, сформулюйте контраргументи на спростування доводів, зазначених у клопотанні сторони обвинувачення.

(а) «...в обґрунтування клопотання слідчий зазначив, що під час досудового розслідування було проведено ряд слідчих дій та встановлено, що показання свідка ОСОБА_1 викривають злочинну діяльність підозрюваного. На показаннях ОСОБА_1 ґрунтується доказова база у кримінальному провадженні за фактом таємного викрадення майна, вчиненого за попередньою змовою групою осіб, поєднаного з проникненням до житла. На теперішній час у органа досудового розслідування існують достатні підстави вважати, що співучасники підозрюваного, причетні до вчинення вказаного злочину, можуть звернутися до свідка ОСОБА_1 з пропозиціями грошової винагороди за зміну показань, наданих останнім, або намагатися чинити вплив на вказаного свідка, поєднаний із небезпекою для його життя та здоров'я, що може вплинути на повноту та достовірність його показань»;

(б) «...в обґрунтування клопотання слідчий зазначає, що підозрюваний наразі перебуває на свободі, оскільки до нього обраного запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання, та, з метою уникнення відповідальності, знаючи місце проживання потерпілої, може будь-яким чином вплинути на останню, яка є особою похилого віку, що вказує на існування небезпеки для життя і здоров'я потерпілої та може унеможливити допит потерпілої у суді, вплинути на повноту та достовірність її показань»;

(в) «... через необхідність проведення значного обсягу слідчих дій, здійснення повного та неупередженого розслідування у зазначеному кримінальному провадженні потребує значного часу. При цьому, приймаючи до уваги, що з моменту вчинення злочину пройшло достатньо часу, зважаючи на людську пам'ять, показання свідка, на думку слідчого, можуть стати менш деталізованими та конкретними, що ускладнить його допит у суді під час судового провадження. У зв'язку з викладеним, у органу досудового розслідування виникла необхідність у проведенні допиту свідка в судовому засіданні...»;

(г) «...в ході досудового слідства встановлено, що свідок та потерпілий вживають наркотичні засоби, ведуть аморальний спосіб життя, не мають постійного місця проживання та реєстрації, що не уможливлює їх виклик у судові засідання. А тому, на думку слідчого, існує потреба їх допиту згідно з положеннями ст. 225 КПК...»;

(д) «...в обґрунтування клопотання слідчий посилається на те, що свідок 1947 року народження, є особою похилого віку та у зв'язку поширенням коронавірусу, надалі допит його в суді може бути неможливий, або утруднений...»;

(е) «...в ході проведення досудового розслідування виникла необхідність у проведенні слідчого експерименту за участю свідка, але на неодноразові виклики останній не з'являється та уникає проведення слідчих дій за його участю. Крім того, у цьому кримінальному провадженні інших свідків встановлено не було, у зв'язку з чим є необхідність у його допиті в судовому засіданні з метою встановлення всіх об'єктивних

даних по вказаному кримінальному провадженню, оскільки свідок переховується від органів досудового розслідування та відмовляється давати показання як свідок...»;

(е) «...в обґрунтування клопотання слідчий посилається на те, що потерпіла планує виїхати на територію, не підконтрольну державі Україна, що може унеможливити її допит в судовому засіданні під час розгляду кримінального провадження...».

Завдання 11

До слідчого судді у порядку ст.ст.243-244 КПК звернувся захисник підозрюваного з клопотанням про залучення експерта для проведення додаткової посмертної психіатричної експертизи, посилаючись на те, що у сторони захисту відсутній доступ до медичної документації померлого потерпілого, необхідної для проведення експертизи, оскільки вона була вилучена органами досудового розслідування. А тому сторона захисту позбавлена можливості самостійного залучення експерта на договірних засадах.

Слідчий суддя у задоволенні клопотання захисника відмовив, мотивувавши це тим, що ст. 245 КПК передбачає порядок отримання зразків речей і документів для проведення експертизи шляхом звернення до слідчого судді, до того ж КПК регламентовано застосування такого заходу забезпечення, як тимчасовий доступ до речей і документів. На переконання слідчого судді, знаходження у слідчого предметів і документів, про направлення яких для проведення експертизи подано клопотання, не свідчить про неможливість сторони захисту залучити експерта самостійно. Крім того, слідчий суддя в ухвалі відмітив, що органи досудового слідства ретельно проводять розслідування, а заявлене клопотання спрямоване на затягування розслідування злочину.

Дайте правову оцінку аргументам захисника та слідчого судді. Які підстави і процесуальний порядок звернення захисника до слідчого судді з клопотанням про залучення експерта? Запропонуйте належний алгоритм дій захисника у наведених обставинах.

Завдання 12

Захисник у порядку ст. 243-244 КПК звернувся до слідчого судді з клопотанням про залучення експерта та призначення додаткової автотехнічної експертизи. У мотивуванні свого клопотання захисник вказав на те, що постановою слідчого було відмовлено в задоволенні його клопотання, поданого у порядку ст. 220 КПК через те, що експертизи вже проводилися різними експертними установами, висновки яких узгоджуються між собою. Однак, на переконання захисника, при призначенні зазначених експертиз питання сторони захисту не враховувалися та не вносилися до відповідних постанов слідчого. До того у клопотанні захисник вказав, що підозрюваний не має достатніх коштів для самостійного залучення експерта за договором.

Розглянувши клопотання, слідчий суддя повернув його захиснику, мотивувавши своє рішення тим, що, по-перше, до клопотання не додано документів, які підтверджують неможливість сторони захисту самостійно залучити експерта (наприклад, довідка про доходи); по-друге, з матеріалів провадження не вбачалося, що питання, які були поставлені слідчим на вирішення експертів, не дозволяють дати повний та належний висновок з питань, для з'ясування яких необхідне проведення експертизи.

Після усунення недоліків захисник повторно подав клопотання слідчому судді, який його задовольнив. У мотивувальній та резолютивній частині ухвали слідчий суддя вказав на необґрунтованість постанови слідчого про відмову в задоволенні клопотання та зобов'язав сторону обвинувачення залучити експерта для проведення додаткової автотехнічної експертизи.

Зробіть юридичний аналіз ситуації, що склалася. У чому полягають відмінності між такими альтернативними способами залучення експерта стороною захисту, як

звернення з клопотанням у порядку, визначеному ст.ст. 243-244 КПК, та звернення зі скаргою на постанову слідчого про відмову в задоволенні клопотання про призначення експертизи?

Завдання 13

У кримінальному провадженні щодо злочину, передбаченого ст. 364 КК України, виникла необхідність у проведенні обшуку в приміщеннях № X, Y, Z, що знаходяться на території Н. морського порту. Тому прокурор Спеціалізованої антикорупційної прокуратури дав доручення детективу НАБУ звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді. Однак детектив зауважив прокурору, що оскільки морський порт є державним підприємством, отримання ухвали слідчого судді в такому разі непотрібно, оскільки це не охоплюється поняттям «житло чи інше володіння особи».

Тому прокурор самостійно склав відповідне клопотання та звернувся з ним до слідчого судді. Слідчий суддя задовольнив клопотання та надав дозвіл на території Н. морського порту та приміщеннях, що там знаходяться з метою відшукування та вилучення електронних носіїв інформації, в т. ч. мобільних телефонів, комп'ютерів, флеш накопичувачів, принтерів, іншої оргтехніки та документів, що можуть містити відомості про обставини злочину, передбаченого ст. 364 КК. Прокурор доручив проведення обшуку іншому детективу, що входив до групи детективів по цьому кримінальному провадженні, а також прокурор виявив бажання самостійно брати участь при проведенні слідчої (розшукової) дії.

Під час проведення обшуку адвокат, що здійснював представництво інтересів Н. морського порту, категорично заперечував проти здійснення будь-яких процесуальних дій, оскільки відповідно до змісту ухвали, з клопотанням про обшук звертався прокурор і саме він вказаний в ухвалі, а не детектив. Крім того, детектив не надав разом з копією ухвали також постанову про створення групи детективів, яка підтверджувала б його повноваження. А тому, на переконання адвоката, детектив НАБУ у такому разі не має права проводити обшук. До того ж ухвала слідчого судді в резолютивній частині містить загальні фрази, сформульована надто абстрактно без вказівки на індивідуальні ознаки речей і документів, які планується відшукати під час обшуку.

Однак прокурор наполіг на продовженні проведення обшуку. У ході слідчої (розшукової) дії один раз розрядилася камера, на яку здійснювалося її фіксування, а також на годину було вимкнено електропостачання на території порту. Через це двічі робилася перерва. Крім того о 23.00 у зв'язку з настанням нічного часу також було оголошено перерву до 8.00. Наступного дня обшук було продовжено та завершено.

Зробіть юридичний аналіз ситуації, що склалася. Охарактеризуйте вимоги до змісту клопотання та ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук. Які суб'єкти мають право проводити обшук? Дайте правову оцінку аргументам, які надав адвокат.

Завдання 14

Проаналізуйте наведені нижче процесуальні ситуації. Які аргументи Ви, як захисник, могли б навести в судовому розгляді щодо допустимості фактичних даних, отриманих під час проведення указаних слідчих (розшукових) дій?

I. Під час досудового розслідування злочину, передбаченого ч. 1 ст. 305 КК України, автомобіль марки «Форд Мондео» під керуванням Сівченка був зупинений на прикордонному пункті контролю «Гоптівка» під час спроби перетину кордону. У ході огляду місця події в салоні автомобіля під обшивкою та в паливному баці у вакуумованих пакунках було знайдено 3,5 кг порошкоподібної речовини білого кольору – «кокаїн». Крім того, відповідно до протоколу огляду місця події, у присутності двох понятих, було здійснено огляд Сівченка та під час поверхневого огляду в лівій кишені куртки було

виявлено та вилучено згорток фольги, в якому також була порошкоподібна речовина білого кольору. У подальшому слідчий з клопотанням про обшук автомобіля до слідчого судді не звертався, оскільки, на його думку, мав місце огляд місця події, а отже дозвіл слідчого судді не потрібен.

II. Чи зміниться ситуація у разі, якщо досудове розслідування до цього не проводилося, а відомості про кримінальне правопорушення були внесені в ЄРДР після описаних у першій частині завдання подій?

III. Зробіть правовий аналіз ситуації у разі, якщо за тих самих вихідних даних слідчий не звернувся з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді, а подав лише клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, а саме: до автомобіля «Форд Мондео» та ухвалою слідчого судді було надано тимчасовий доступ до автомобіля з метою його вилучення для запобігання можливості внесення змін у його технічний стан.

Завдання 15

У кримінальному провадженні щодо злочину, передбаченого ч. 1 ст. 191 КК, слідчий, після прослуховування розмов осіб, які могли бути причетними до вчинення злочину, дійшов переконання про необхідність невідкладного проведення обшуку в житлі однієї з осіб. Тому він відправив оперативних працівників за вказаною адресою, які, прибувши на місце, спочатку постукали в двері, представилися, після чого Свічкаренко (жінка одного з підозрюваних), яка була співвласницею цієї квартири, відкрила їм двері та впустила їх всередину.

Через п'ять хвилин до житла прибув слідчий і розпочав безпосереднє проведення обшуку. Також через сорок хвилин до помешкання прибув знайомий адвокат Свічкаренко, однак оперативні працівники відмовилися пропустити його до квартири, якщо він не надасть їм свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, витяг з Єдиного реєстру адвокатів України та договір на надання адвокатських послуг. Тому адвокат дізнався в них, який прокурор здійснює процесуальне керівництво в цьому кримінальному провадженні, особисто набрав його та попросив бути безпосередньо присутнім під час проведення обшуку.

Через 20 хвилин прокурор приїхав до помешкання, в якому проводився обшук. Адвокат поскаржився йому на дії слідчого та оперативних працівників, підкресливши, що взагалі слідчий повинен був зачекати на нього протягом 3 годин і лише після цього розпочинати проведення обшуку. Також він пояснив, що наразі між ним та Свічкаренко ще не укладено договору про надання адвокатських послуг, однак вони зможуть це зробити після того, як він буде допущений у квартиру. Прокурор погодився пропустити адвоката до житла Свічкаренко за умови, що до кінця обшуку він надасть письмовий договір на підтвердження своїх повноважень.

У цей час у квартирі Свічкаренко почала на власний смартфон фіксувати хід проведення обшуку. Слідчий попросив її припинити, на що жінка відмовилася. Тому слідчий сказав Свічкаренко передати йому цей телефон, оскільки на ньому може міститися інформація, яка стосується кримінального провадження. Після того, як адвокат і прокурор увійшли до квартири, Свічкаренко швидко передала свій смартфон адвокату, а той відмовився його віддати слідчому та прокурору, оскільки це становить адвокатську таємницю.

Зробіть юридичний аналіз наведеної ситуації. Чи були допущені порушення в діях оперативних працівників, слідчого, прокурора? Якщо так, то у який спосіб адвокат може на них зреагувати?

Завдання 16

Під час судового розгляду в кримінальному провадженні щодо злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК, сторона захисту звернулася до головуючого з клопотанням

про визнання недопустимим як доказу протоколу огляду місця події, посилаючись на порушення положень п. 1 ч. 2 ст. 87 КПК (тобто його проведення за відсутності ухвали слідчого судді). За твердженням захисника під час незаконного огляду було виявлено труп потерпілої, а тому недопустимим також є й висновок судово-медичного експерта про встановлення причин смерті.

Прокурор заперечував на це те, що підставою для проведення огляду місця події житлового будинку стало повідомлення на гарячу лінію «102» сусідки по кімнаті загиблої, яка повернулася додому та знайшла там труп. При цьому сторона захисту підкреслювала, що в протоколі відсутня відмітка про надання добровільної письмової згоди на проведення огляду в житлі.

Дайте правову оцінку доводам прокурора та захисника. Побудуйте свою відповідь з урахуванням правових позицій, сформульованих у практиці Верховного Суду.

Тема 5. АДВОКАТ У СУДОВО-КОНТРОЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З РОЗГЛЯДУ СКАРГ НА РІШЕННЯ, ДІЇ АБО БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЧИ ПРОКУРОРА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Питання для обговорення

1. Предмет судового оскарження під час досудового розслідування.
2. Суб'єкти, строки та процесуальний порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого, дізнавача або прокурора.
3. Скарга як акт ініціювання окремого судово-контрольного провадження: поняття, зміст та вимоги до неї. Підстави повернення скарги. Підстави відмови у відкритті провадження по скарзі. Правові наслідки подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача та прокурора під час досудового розслідування.
4. Порядок розгляду скарги слідчим суддею під час досудового розслідування. Предмет доказування при розгляді скарги під час досудового розслідування. Тягар та обов'язок доказування при розгляді скарги під час досудового розслідування. Етапи судового розгляду скарги під час досудового розслідування.
5. Рішення слідчого судді за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора під час досудового розслідування. Роз'яснення рішення слідчого судді.
6. Оскарження стороною захисту, потерпілим ухвал слідчого судді, постановлених під час досудового розслідування.

Завдання 17

05 жовтня захисник звернувся до суду із скаргою на бездіяльність слідчого щодо невиконання ухвал слідчого судді Галицького районного суду м. Львова. З матеріалів скарги та з її змісту вбачається, що захисник звертається до суду зі скаргою, в якій просить зобов'язати слідчого виконати вимоги ухвал слідчого судді Галицького районного суду м. Львова про тимчасовий доступ до речей та документів. Дослідивши матеріали скарги, слідчий суддя дійшов до переконання, що у відкритті провадження по скарзі слід відмовити, виходячи з того, що така бездіяльність слідчого відповідно до КПК оскарженню не підлягає.

Оцініть вказану ситуацію. Що може бути предметом оскарження слідчому судді під час досудового розслідування? Чи вірне рішення слідчого судді?

Завдання 18

Слідчий суддя, розглянув скаргу представника потерпілого Чалої - адвоката Задорожного на постанову прокурора Люботинської місцевої прокуратури Слупицької від 27 серпня про закриття кримінального провадження на підставі п. 3 частини 1 ст. 284 КПК, у зв'язку з невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати. Як вбачається із матеріалів кримінального провадження, 03 липня Чала звернулася до Дергачівського відділу поліції, ГУ НП в Харківській області із заявою про кримінальне правопорушення, яке, на її думку, скоїла її сусідка громадянка Сопова, викравши з її сумки мобільний телефон. Зазначена інформація про кримінальне правопорушення 04 липня внесена до ЄРДР. На думку скаржника, постанова про закриття кримінального провадження є незаконною та необгрунтованою, у зв'язку з тим, що слідчим не проведено досудове розслідування повно та всебічно для встановлення всіх обставин кримінального правопорушення.

Розглянувши надані матеріали заявником та прокурором, слідчий суддя прийшов до висновку, що у даному кримінальному провадженні необхідно прийняти рішення щодо закриття кримінального провадження, але з іншої підстави - у зв'язку із відсутністю події кримінального правопорушення (п.1 ч. 1 ст. 284 КПК), про що постановив відповідну ухвалу.

Чи законне рішення слідчого судді?

Завдання 19

Заступник Генерального прокурора доручив прокурору місцевої прокуратури здійснити повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України, депутату місцевої ради Головащенко А. Л.

Після спливу двох місяців до слідчого судді місцевого суду надійшла скарга захисника Головащенко А. Л. на повідомлення про підозру, в якій він посилався на необгрунтованість підозри, недопустимість доказів, які були покладені в основу підозри, а також на те, що для повідомлення про підозру не було однієї із передбачених законом підстав: «наявність достатніх доказів для підозри у вчиненні кримінального правопорушення». Крім того, захисник зазначав, що повідомлення про підозру було здійснено неналежним суб'єктом.

Прокурор під час розгляду заперечував проти задоволення цієї скарги, вказавши, що під час проведення досудового розслідування вже після пред'явлення підозри була зібрана ще достатня кількість доказів, які підтверджують її обгрунтованість.

Оцініть ситуацію, що склалася. Проаналізуйте національну судову практику щодо оскарження повідомлення про підозру. Яке рішення повинен постановити слідчий суддя? Чи вправі слідчий суддя оцінювати докази з точки зору їх належності, допустимості та достовірності?

Завдання 20

Адвокат свідка Андреева подав слідчому клопотання про зміну щодо підозрюваного запобіжного заходу з особистого зобов'язання на тримання під вартою, у зв'язку з тим, що останній намагався залякати Андреева, та клопотання про застосування до свідка заходів безпеки. Слідчий відмовив у задоволенні поданих клопотань,

посилаючись на те, що вони є необґрунтованими і такими, що не підтверджуються жодними фактичними даними.

Не погоджуючись з такими рішеннями, адвокат Андреева подав скаргу на постанови слідчого до слідчого судді. Слідчий суддя скаргу адвоката задовольнив частково, відмовив у задоволенні скарги в частині скасування постанови слідчого про відмову у задоволенні клопотання про зміну запобіжного заходу щодо підозрюваного, посилаючись на те, що відповідно до ст. 220 КПК адвокат свідка не має права подавати клопотання під час досудового розслідування, а отже і не має права оскаржувати постанови слідчого в порядку п.7 ч. 1 ст. 303 КПК. Решту вимог скаржника слідчий суддя задовольнив.

Оцініть рішення слідчого судді.

Завдання 21

Під час проведення обшуку у житлі Іващенко Р. Р. прокурор вилучив майно, яке не було зазначено в ухвалі слідчого судді, проте яке, на його переконання, мало значення для кримінального провадження. Через два дні прокурор звернувся до слідчого судді з клопотанням про накладення арешту на це майно. Слідчий суддя повернув клопотання у зв'язку із невідповідністю вимогам КПК України.

Прокурор усунув недоліки і через три дні надіслав виправлене клопотання про накладення арешту на майно, яке внаслідок затримки поштової служби надійшло до слідчого судді ще через три дні.

За цей час слідчий суддя отримав від адвоката Іващенко Р. Р. скаргу на бездіяльність прокурора, яка полягає у неповноценні йому вилученого майна. Зокрема, він зазначив, що з дня проведення обшуку минуло 8 днів. За цей час не було прийнято рішення про накладення арешту на майно, отже, прокурор зобов'язаний був повернути його.

Надайте юридичний аналіз окресленій ситуації. Оцініть правомірність дій прокурора та адвоката. Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя в даній ситуації?

Завдання 22

I. На наступний день після затримання особи в порядку ст. 208 КПК України її захисник звернувся зі скаргою до слідчого судді про незаконне затримання. Через три дні слідчий суддя відмовив у задоволенні скарги, оскільки за змістом ч. 1 ст. 303 КПК України незаконне затримання не є предметом оскарження під час досудового розслідування.

II. Під час вирішення питання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою захисник звернувся зі скаргою до слідчого судді про незаконне затримання підозрюваного в порядку ст. 208 КПК України. Слідчий суддя прийняв рішення про застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, та відмовив у задоволенні скарги захисника про незаконне затримання, оскільки він не має повноважень розглядати це питання щодо особи, яка під вартою не перебуває.

Дайте юридичну оцінку наведеним ситуаціям з урахуванням положень КПК України та правових позицій ЄСПЛ (зокрема, рішення по справі «Малик проти України»). Яким чином ЄСПЛ сформулював стандарт встановлення законності затримання «без зволікань» (рішення у справах «Е. проти Норвегії», «Броуган та інші проти Сполученого Королівства»)? Які процесуальні наслідки прийняття рішення про незаконність затримання?

Завдання 23

Детективами НАБУ здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 368, ч. 3

ст. 369 КК України. За даними досудового розслідування народний депутат України VIII скликання Васько І. П. за попередньою змовою групою осіб спільно з Куліковим О. Д. з мотивів уникнення кримінальної відповідальності з метою спершу схилити заступника директора Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (далі – ДНДКЦ) Олексєенко М. М. до вчинення дій з використанням останнім свого службового становища, а після вчинення таких дій з метою надання за це незаконної вигоди запропонували та надали останньому неправомірну вигоду у вигляді машиномісця, ринковою вартістю 250 000 грн., забудовником якого було підконтрольне Ваську І. П. підприємство ТОВ «Будівельник», а останній прийняв неправомірну дію шляхом укладення нібито безоплатного договору купівлі-продажу за вчинення дій з використанням свого службового становища заступника директора ДНДКЦ за результатом проведення судової оціночної-будівельної експертизи, що полягав у штучному зменшенні різниці між ринковою вартістю визначених об'єктів. За вказаними фактами Олексєенку М. М. було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України.

До слідчого судді районного суду звернувся захисник Матвєєв Р. Д. в інтересах Олексєенка М. М. зі скаргою на бездіяльність Генерального прокурора щодо нерозгляду клопотання про вирішення підслідності у кримінальному провадженні. В обґрунтування доводів скарги адвокат вказав, що він подав Генеральному прокурору клопотання про вирішення питання про підслідність у кримінальному провадженні, оскільки досудове розслідування у ньому здійснюється детективами НАБУ із грубим порушенням вимог ст. 216 КПК України. Проте всупереч положенням ст. 220 КПК України його клопотання протягом трьох днів з моменту подання не розглянуто і жодної відповіді про результати розгляду цього клопотання йому не надано, що свідчить про бездіяльність Генерального прокурора. Адвокат просить зобов'язати Генерального прокурора розглянути скаргу щодо визначення підслідності та визначити підслідність у кримінальному провадженні за Головним слідчим управлінням ДБР.

Надайте юридичну оцінку окресленій ситуації. Чи правомірні дії адвоката? Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя? Аргументуйте свою позицію, спираючись на національну судову практику та рішення ЄСПЛ (зокрема, рішення у справах «Геннадій Науменко проти України», «Айдин проти Туреччини», «Афанасьєв проти України», «Nada проти Швейцарії»).

Тема 6. АДВОКАТ В АПЕЛЯЦІЙНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З РОЗГЛЯДУ СКАРГ НА УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ

Питання для обговорення

1. Європейські стандарти оскарження і перегляду судових рішень, постановлених на стадії досудового розслідування
2. Ухвали слідчого судді як предмет апеляційного оскарження на стадії досудового розслідування
3. Суб'єкти права на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді
4. Процесуальний порядок оскарження та перевірки ухвал слідчого судді
5. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді.

Завдання 24

До Московського районного суду м. Харкова 15 вересня звернулася Калітіна зі скаргою на бездіяльність слідчого, який всупереч вимогам закону не вніс до Єдиного

реєстру досудових розслідувань заяву її чоловіка від 09 вересня про вчинення щодо нього кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 125 КК України.

Слідчий суддя Московського районного суду м. Харкова відмовив у відкритті провадження по цій скарзі. Калітіна звернулася до Харківського апеляційного суду з апеляційною скаргою на ухвалу слідчого судді.

Чи підлягає розгляду слідчим суддею скарга Калітіної на бездіяльність слідчого? Чи відповідає вимогам закону ухвала слідчого судді про відмову у відкритті провадження по скарзі Калітіної? Чи підлягає ухвала слідчого судді апеляційному перегляду?

Завдання 25

Адвокат – представник потерпілого 6 лютого 2020 р. звернувся до слідчого судді зі скаргою на бездіяльність слідчого СВ ВП ГУНП у Полтавській області щодо невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчий суддя місцевого суду ухвалою від 10 лютого 2020 року відмовив у задоволенні цієї скарги.

Не погодившись із вказаним судовим рішенням, 22 червня 2020 року адвокат оскаржив ухвалу слідчого судді до апеляційного суду. Ухвалою від 25 червня 2020 р. суддя апеляційного суду, керуючись положеннями ч. 4 ст. 399 КПК, відмовив у відкритті провадження за апеляційною скаргою, оскільки це рішення не підлягає оскарженню в апеляційному порядку відповідно до статей 307, 309 КПК.

Керуючись Рішенням Конституційного Суду України N 4-р (П)/2020 від 17 червня 2020 р., яким визнано неконституційним положення ч. 3 ст. 307 КПК, адвокат вирішив подати касаційну скаргу на ухвалу апеляційного суду. У своїй скарзі він, зокрема, вказав на те, що апеляційний суд, прийнявши рішення про відмову у відкритті провадження за його скаргою, позбавив його права на доступ до правосуддя та порушив загальні засади кримінального провадження, а також гарантовані Конституцією України та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод права.

Дайте правову оцінку аргументам адвоката та судді апеляційного суду. Керуючись актуальними позиціями, сформульованими в практиці Верховного Суду, оцініть процесуальну перспективу у наведеній ситуації.

Завдання 26

Підозрюваний Харченко, до якого було застосовано запобіжний захід у вигляді застави, виїхав за межі України. Слідчий суддя районного суду своєю ухвалою надав дозвіл на затримання Харченка з метою приводу до зали судових засідань місцевого суду для участі у розгляді клопотання про зміну щодо нього запобіжного заходу на тримання під вартою. Через 2 місяці Харченка було затримано в аеропорті.

Захисник Харченка подав апеляційну скаргу на ухвалу слідчого судді про затримання його підзахисного з метою приводу. Апеляційний суд повернув апеляційну скаргу на вказану ухвалу слідчого судді захиснику, оскільки вона безпосередньо стосується надання дозволу на затримання з метою приводу, тому не підлягає апеляційному оскарженню. У зв'язку з цим захисник вирішив подати касаційну скаргу до ККС ВС, обґрунтовуючи позицію тим, що апеляційним судом були порушені загальні засади кримінального провадження, гарантовані ст.ст. 10, 21, 22 та 24 КПК.

Дайте правову оцінку наведеній ситуації. Чи відповідають аргументи захисника позиціям, сформульованим у практиці Верховного Суду та ЄСПЛ? Чи є право на оскарження судових рішень абсолютним? Які обмеження щодо його реалізації можуть бути закріплені у законодавстві?

Тема 7. АДВОКАТ У СУДОВО-КОНТРОЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З РОЗГЛЯДУ ВІДВОДІВ, ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО РЕЧОВІ ДОКАЗИ ТА СПЕЦІАЛЬНУ КОНФІСКАЦІЮ

Питання для обговорення

1. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею заяви про відвід.
2. Участь адвоката у судово-контрольному провадженні з вирішення слідчим суддею питання про речові докази, спеціальну конфіскацію.

Завдання 27

У судовому засіданні під час розгляду клопотання про продовження строку тримання під вартою, захисником підозрюваного, адвокатом Ільновським заявлений усний відвід слідчому судді Степановій. Протоколом автоматизованого розподілу розгляд заяви про відвід судді визначено за слідчим суддею Іваненком. У судовому засіданні під час розгляду відводу слідчому судді, який розглядає клопотання про продовження строку тримання під вартою, захисником заявлений усний відвід слідчому судді Іваненку, який здійснює розгляд усної заяви адвоката про відвід судді Степанової, з підстав існування обставини, що викликають сумнів у його неупередженості.

Слідчим суддею Іваненком було оголошено перерву для вирішення питання про його відвід іншим суддею. Протоколом автоматичного розподілу судової справи між суддями, заява про відвід слідчого судді Іваненка була розподілена на суддю Коваль. При розгляді відводу слідчому судді Іваненку, який здійснював розгляд заяви про відвід судді Степановій, яка здійснює розгляд клопотання про продовження строку тримання під вартою, захисник Ільновський та підозрюваний підтримали заяву про відвід судді та просили її задовольнити на підставі того, що цей суддя вже раніше розглядав заяву про відвід слідчого судді поза робочим часом, що свідчить у зацікавленості цього судді у терміновому розгляді заяви про відвід.

Прокурор заперечував проти заявленого відводу слідчому судді за відсутності підстав для такого задоволення, оскільки суддею, що розглядає заяву про відвід іншого судді перевіряються лише підстави відводу, а незгода сторони захисту із іншими рішеннями слідчого судді може бути оскаржена.

Дайте правову оцінку аргументам захисника. Яке рішення щодо відводу повинен прийняти суддя Коваль у такій ситуації? У яких випадках заявлений захисником відвід може вважатися зловживанням процесуальними правами? Наведіть приклади із судової практики.

Завдання 28

В судовому засіданні прокурор заявив клопотання про відвід представника потерпілого Семенова – адвоката Хвильченка, який мотивував тим, що представник раніше надавав у цьому кримінальному провадженні правову допомогу підозрюваному Коваленку, через що існує конфлікт інтересів. Зокрема, прокурор вказав, що згідно договору №71 адвокат Хвильченко уклав угоду про надання правової допомоги з матір'ю підозрюваного в інтересах її сина Коваленка. На виконання умов договору адвокатом заявлялись різні клопотання в інтересах підозрюваного в межах цього кримінального провадження. Водночас, згідно договору про надання правової допомоги №75, адвокат Хвильченко також здійснює представництво інтересів потерпілого Семенова у кримінальному провадженні за ч. 2 ст. 286 КК. Отже, на переконання прокурора, підозрюваний та потерпілий є протилежними сторонами кримінального провадження, а тому, з огляду на їх процесуальне становище захисник не вправі представляти інтереси обох.

Адвокат Хвильченко заперечив проти заявленого йому як представнику потерпілого Семенова відводу, при цьому пояснивши, що дійсно між ним та матір'ю підозрюваного було укладено договір про надання правової допомоги в час, коли в того в кримінальному провадженні не було визначено процесуального статусу. Також адвокат зазначив, що захист ним інтересів потерпілого Семенова не суперечить інтересам підозрюваного, оскільки потерпілий і підозрюваний є родичами один одному. І до того ж адвокат фактично підозрюваному Коваленку не надавав правової допомоги.

Оцініть наведену вище ситуацію. Чи є підстави для відводу адвоката Хвильченка як представника потерпілого? Які підстави відводу захисника, представника потерпілого регламентовані у КПК?

Завдання 29

Адвокат Топоренка, у якого в порядку тимчасового вилучення з подальшим накладенням арешту з метою забезпечення збереження речових доказів у кримінальному провадженні, внесеному до ЄРДР за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 246 КК, було вилучено 95 колод дерева породи «дуб», звернувся до слідчого з клопотанням про повернення його клієнту цього майна на відповідальне зберігання. Слідчий відмовив у задоволенні клопотання, мотивуючи це тим, що вирішення питання про речові докази належить до повноважень слідчого судді. А тому він, слідчий, не наділений такою компетенцією.

Після цього адвокат в інтересах Топоренка звернувся до слідчого судді з клопотанням про зміну місця зберігання та про передачу Топоренку на відповідальне зберігання лісової деревини з метою недопущення її знищення, оскільки сторона обвинувачення не могла забезпечити належних умов для збереження колод дерева. Слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання з мотивів того, що передача арештованого майна на відповідальне зберігання особі законом не передбачена.

Через тиждень, оскільки лісова деревина почала псуватися і гнити, слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про надання дозволу на реалізацію речових доказів. Однак слідчий суддя відмовив у задоволенні цього клопотання, обґрунтувавши це тим, що у кримінальному провадженні були відсутні відомості про звернення слідчого до власника майна Топоренка за одержанням від нього згоди на реалізацію речових доказів, а також відомості, які б свідчили про відсутність такої згоди.

Дайте правову оцінку дій адвоката, слідчого та слідчого судді. Який процесуальний порядок вирішення питання про речові докази на стадії досудового розслідування?

Завдання 30

У кримінальному провадженні, внесеному до ЄРДР за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263-1 КК України, після отримання висновку експертизи вогнепальної зброї, слідчий Управління СБ України Харківської області дійшов висновку про необхідність закриття кримінального провадження за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК. З приводу цього він виніс відповідну постанову, у якій, зокрема, прийняв рішення про повернення вилученої сигнальної зброї її володільцю.

Дайте правову оцінку ситуації. Який суб'єкт уповноважений вирішувати питання про долю речових доказів на стадії досудового розслідування?

Та ж сама ситуація, але слідчий виніс постанову про закриття кримінального провадження за п. 2 ч. 2 ст. 284 КПК, після чого, керуючись правилами, закріпленими у ч. 1 ст. 32 КПК, звернувся до слідчого судді Держинського районного суду м. Харкова з клопотанням про скасування арешту та вирішення питання про долю речового доказу.

Слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання слідчого з мотивів того, що на цей час стадія досудового розслідування, враховуючи положення п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК, вже завершена шляхом винесення слідчим постанови про закриття кримінального провадження. А тому слідчий суддя не вправі вирішувати долю речових доказів, а слідчий втратив процесуальну можливість звернення до слідчого судді з таким клопотанням.

Оцініть дії слідчого та слідчого судді. Запропонуйте алгоритм дій у наведеній ситуації.

Завдання 31

Адвокат Голубкін, який діє в інтересах Журченка, на майно якого було накладено арешт, звернувся до слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва з клопотанням про передачу арештованого майна на відповідальне зберігання. В обґрунтування клопотання адвокат посилався на те, що в провадженні слідчого Шевченківського УП ГУНП у м. Києві перебуває кримінальне провадження, внесене до ЄРДР за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 289 КК. Ухвалою слідчого судді Шевченківського районного суду накладено арешт на автомобіль марки «Тойота Камрі», 2015 року випуску, д.н.з. АА 0000 АА.

Заявник посилався на те, що він неодноразово усно звертався до слідчого СВ Шевченківського УП ГУНП в м. Києві та прокурора Шевченківської окружної прокуратури м. Києва з проханням про передачу автомобіля на відповідальне зберігання. Проте слідчий та прокурор усно відмовили в задоволенні клопотання. У зв'язку із чим адвокат просить передати на відповідальне зберігання арештований автомобіль марки власнику майна Журченку.

Слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання, вказавши на таке. Питання про передачу речового доказу на відповідальне зберігання не відноситься до компетенції слідчого судді. Слідчим суддею вирішуються питання лише у випадках, передбачених п.п. 2, 3 та 4 ст. 100 КПК. Питання зберігання речових доказів і документів на стадії досудового розслідування, спеціальної конфіскації та вирішення питань про долю речових доказів врегульовані положеннями ст. 100 КПК, при цьому питання зміни слідчим суддею встановленого порядку зберігання речових доказів КПК України не врегульоване. А отже клопотання адвоката подане без додержання приписів кримінального процесуального закону, що є підставою для його повернення.

Оцініть позицію адвоката та слідчого судді, виходячи з аналізу положень КПК. Запропонуйте алгоритм дій адвоката для забезпечення передачі майна на відповідальне зберігання власнику, ґрунтуючись на приписах закону та аналізі судової практики.

Завдання 32

Представник ТОВ «Райдужний» адвокат Симоненко звернувся до слідчого судді з клопотанням про скасування визначеного ухвалою слідчого судді Печерського районного суду м. Києва порядку зберігання речових доказів у кримінальному провадженні в частині передачі майна (а саме, нежитлового приміщення №145 за адресою: м. Київ, вул. Квіткова, 49 А45, яке на праві приватної власності належить ТОВ «Райдужний»), в управління Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Мотивуючи подане клопотання про скасування рішення щодо передачі майна в управління АРМА, представник вказує, що у зв'язку із скасуванням арешту майна, у подальшому такому управлінні майном потреба відпала. Вислухавши думку представника та вивчивши клопотання про скасування визначеного порядку зберігання речових доказів та долучені до нього матеріали, слідчий суддя дійшов висновку про відмову у відкритті провадження. Так, згідно ч. 3 ст. 26 КПК слідчий суддя, суд у кримінальному провадженні вирішують лише ті питання, що винесені на їх розгляд сторонами та віднесені до їх повноважень цим Кодексом. Водночас чинним КПК, на противагу вирішенню питання

щодо накладення арешту та скасування арешту майна, не передбачено, ні в апеляційному, ні в іншому порядку перегляд рішення про передачу активів в управління АРМА, одержаними від корупційних та інших злочинів. Зазначені обставини свідчать про наявність прогалин в праві стосовно процесуального врегулювання розгляду слідчим суддею питання щодо скасування передачі активів в управління АРМА. При цьому, на переконання слідчого судді, це питання мало вирішуватися під час постановлення ухвали про скасування арешту майна, однак наразі вирішення цього питання неможливо.

Зробіть процесуально-правовий аналіз наведеної ситуації. Як це питання вирішується у вітчизняній судовій практиці?

Тема 8. АДВОКАТ У СУДОВО-КОНТРОЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО ЗЛОЧИНУ ТА ПРО СПЕЦІАЛЬНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Питання для обговорення

1. Участь адвоката у судово-контрольному провадженні з вирішення слідчим суддею питання про встановлення процесуальних строків під час досудового розслідування.
2. Участь адвоката у судово-контрольному провадженні з вирішення слідчим суддею питання про використання процесуальних джерел доказів у кримінальному провадженні про кримінальні проступки в кримінальному провадженні щодо злочину.
3. Участь адвоката у судово-контрольному провадженні з вирішення слідчим суддею питання про спеціальне досудове розслідування.

Завдання 33

Старший слідчий ГУ СБУ в Донецькій та Луганській областях звернувся до слідчого судді Приморського районного суду м. Маріуполя з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування стосовно підозрюваного Пруссакіна В. В. в рамках кримінального провадження, внесеного до ЄРДР 20.02.2021 за підозрою у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 258³ КК України.

В обґрунтування клопотання слідчий посилався на те, що досудовим розслідуванням встановлено, що Пруссакін В. В. у період з березня 2016 року (точні дата та час в ході досудового розслідування не встановлені), і по теперішній час, діючи умисно, з метою участі в терористичній організації «ДНР», а також дестабілізації суспільно-політичної обстановки в державі, втрати авторитету органів державної влади України приймає участь у її незаконній діяльності та перебуває на одній з керівних посад у складі терористичної організації «ДНР». 21.02.2021 р. у кримінальному провадженні від 20.02.2021 стосовно Пруссакіна В. В. складено повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 258³ КК України, яке згідно вимог КПК України направлено поштою по місцю реєстрації підозрюваного, а також скан-копії надіслані за допомогою мережі Інтернет на сторінку в соціальній мережі «Однокласники».

Захисник, який був залучений слідчим суддею для участі в судовому засіданні під час розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування з Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, заперечував проти заявленого

клопотання. Перш за все, він наполягав на тому, що в таких кримінальних провадженнях участь захисника є обов'язковою з моменту складання і направлення повідомлення про підозру. По-друге, адвокат зазначив, що у клопотанні не зазначені всі відомості, передбачені КПК України. Зокрема, не зазначені обставини, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення; відсутні відомості щодо оголошення особи у міждержавний та/або міжнародний розшук. Також відсутнє підтвердження того, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності.

За результатами судового розгляду слідчий суддя задовольнив клопотання слідчого.

Які порушення кримінального процесуального законодавства були допущені? Які особливості участі адвоката у спеціальному досудовому розслідуванні? Запропонуйте алгоритм подальших дій адвоката по представленню інтересів підозрюваного.

Завдання 34

Підозрюваний та захисник були викликані слідчим суддею для розгляду клопотання слідчого про продовження строків досудового розслідування. У судовому засіданні захисник заперечував проти заявленого клопотання у зв'язку із тим, що слідчий не надав копію клопотання йому та його клієнту за 5 днів до направлення такого клопотання до слідчого судді, а отже, сторона захисту не мала можливості підготувати свої заперечення. Крім того, клопотання слідчого не відповідає вимогам КПК України, оскільки в ньому у додатках немає доказів, які підтверджують обґрунтованість підозри. Також захисник вказав на те, що ознайомлення сторін з матеріалами досудового розслідування, складання обвинувального акта не є підставою для продовження строку досудового розслідування. Адвокат наголосив на тому, що слідчий не надав слідчому судді докази, які б підтверджували існування об'єктивної необхідності у продовженні строку досудового розслідування.

Надайте правовий аналіз наведеної ситуації. Чи відповідають вимоги захисника положенням КПК України? Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя?

Завдання 35

Проаналізуйте витяг з клопотання прокурора про продовження строку досудового розслідування та складіть проект заперечень адвоката на вказане клопотання під час його розгляду слідчим суддею.

...
3 вересня близько 23-ї години Веліканов, перебуваючи у кафе «Фортеця» на ґрунті ревнощів наніс удар Хустинкіній, від якого остання впала зі сходів, що потягло тяжкі тілесні ушкодження у вигляді переривання вагітності. 4 вересня було розпочато досудове розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України.

Допитаний Веліканов винуватим себе не визнав і повністю заперечував свою причетність до злочину. Під час допиту потерпіла Хустинкіна вказала, що 3 вересня близько 23-ї години вона разом з Велікановим, який був її співмешканцем, приїхали у кафе «Фортеця». Перебуваючи там, вони посварилися з приводу її відносин з колишнім співмешканцем. Залишаючи кафе на сходовій клітині сварка перейшла в більш агресивну фазу, у ході якої Веліканов ударив Хустинкіну по обличчю. Від удару потерпіла впала зі сходів, після чого стала скаржитися на болі в області живота. Також вона зазначила, що свідками цієї події були дві її подруги, які зафіксували побиття на мобільні телефони. Персонал кафе викликав швидку медичну допомогу, яка доставила потерпілу до лікарні.

Вина Веліканова повністю підтверджується зібраними у кримінальному провадженні доказами: показаннями потерпілої Хустинкіної. В його діях вбачаються ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України.

3 грудня Великанову складено та вручено повідомлення про підозру про вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України. 5 грудня щодо підозрюваного було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

За цим кримінальним провадженням виконано всі слідчі дії, спрямовані на отримання та перевірку отриманих доказів у ньому. Разом із тим, закінчити розслідування у 2-місячний строк немає можливості, оскільки додатково допитаний підозрюваний відмовився від дачі показань.

Крім того, на даний час не допитано свідків і не проведено експертизу відеозапису із камер спостереження, які знаходяться у приміщенні кафе, де відбувалися події.

У зв'язку з викладеним виникла необхідність у проведенні додаткових слідчих дій, у тому числі негласних (розшукових), з метою усунення суперечностей між наявними матеріалами досудового розслідування.

ПРОШУ:

Продовжити строк досудового розслідування на 6 місяців у зв'язку із особливою складністю провадження.

Завдання 36

Ознайомтеся із запропонованими нижче частинами ухвал про встановлення строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування в порядку ч. 10 ст. 290 КПК. Дайте їх правову оцінку. Чи встановлені національним законодавством критерії для визначення строків, достатніх для ознайомлення? Як це питання вирішується в практиці ЄСПЛ? Які аргументи Ви, як захисник, могли б навести слідчому судді на спростування наведених нижче доводів сторони обвинувачення?

(Ухвала від 15 березня 2021 року). «...Починаючи з 11 год. 23.02.2021 підозрюваному та його захиснику надано доступ до матеріалів кримінального провадження в обсязі 1 том, однак своє право до цього часу не реалізували і взагалі не приступили до ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, а тому вважає, що допущено затягування та зволікання при ознайомленні з матеріалами кримінального провадження та порушено розумні строки щодо виконання процесуальних дій...Враховуючи об'єм та складність кримінального провадження (матеріали кримінального провадження в обсязі 1 том), вважаю, що підозрюваному та його захиснику необхідно визначити строк до 22 березня 2021 року по 18 годину 00 хвилин включно., протягом якого вони повинні ознайомитись з матеріалами кримінального провадження».

(Ухвала від 26 вересня 2021 р.) «...21.09.2021р. слідчим письмово повідомлено про завершення досудового розслідування та відкриття сторонам матеріалів кримінального провадження. 21.09.2021 р. підозрюваний разом із своїм захисником ознайомилися із матеріалами досудового розслідування, а саме з відеоматеріалами НСРД. 21.09.2021 р. захисник повністю ознайомився із матеріалами кримінального провадження, а саме з 2 томами.

22.09.2021р. у період часу з 13 год. 05 хв. по 13 год. 46 хв. підозрюваний продовжив ознайомлюватися із матеріалами кримінального провадження, а саме матеріалами 1 тому, але у зв'язку із втомою, ознайомлення за ініціативою підозрюваного було припинено. 22.09.2021р. у період часу з 15 год. 09 хв. по 18 год. 06 хв. підозрюваний продовжив ознайомлення з матеріалами кримінального провадження 1 тому, але у зв'язку із втомою підозрюваного ознайомлення було припинено.

23.09.2021р. у період часу з 12 год. 47 хв. по 14 год. 16 хв. підозрюваний продовжив ознайомлення з матеріалами кримінального провадження 1 тому, але у зв'язку

із втотою підозрюваного ознайомлення було припинено. Підозрюваному залишилося ознайомитися з матеріалами кримінального провадження у 1 томі з 35 сторінками та з 2 томом на 97 сторінках...

Беручи до уваги час розгляду даного клопотання слідчого, суд вважає, що надання стороні захисту строку для ознайомлення із матеріалами кримінального провадження до 15.00 год. 26.09.2021 р. є недостатнім для підозрюваного, а тому клопотання підлягає задоволенню частково, а саме встановленням строку для ознайомлення стороні захисту з матеріалами кримінального провадження до кінця дня 26.09.2021 року».

(Ухвала від 22 березня 2021 р.) «...Обґрунтовуючи клопотання, слідчий зазначив, що підозрюваним ОСОБА_1, ОСОБА_1 20 березня 2021 року було повідомлено про завершення досудового розслідування та відкрито матеріали досудового розслідування. 20.03.2021 року та 21.03.2021 року ОСОБА_1 та ОСОБА_6, перебуваючи в приміщенні ІТТ № 7 ГУНП в Донецькій області, розпочали ознайомлення з матеріалами кримінального провадження шляхом особистого перегляду. ОСОБА_1 ознайомився лише з 44 аркушами, ОСОБА_6 - з 13 аркушами провадження. Слідчий зазначає, що протягом всього строку досудового розслідування підозрюваним вже двічі вручалися копії основних матеріалів кримінального провадження. Зокрема, це мало місце під час обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою обом підозрюваним у січні 2021 року, а в подальшому у березні 2021 року під час вирішення питання щодо продовження строку тримання під вартою. Підозрювані зловживають своїми правами, створюють тяганину, тому просив встановити останнім строк ознайомлення з матеріалами кримінального провадження до 27.03.2021 року....

...Отже, в судовому засіданні встановлено зволікання підозрюваних в ознайомленні з матеріалами кримінального провадження, а тому, з урахуванням складності матеріалів, обсяг яких складає 1 том, та умов доступу до них, вважаю за необхідне встановити строк підозрюваним для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження до 27.03.2021 року включно».

(Ухвала від 11 червня 2021 р.) «...Судом встановлено, що 11 травня 2021 року підозрюваному та його захиснику повідомлено про завершення досудового розслідування та надано доступ до матеріалів кримінального провадження № 1 та матеріалів кримінального провадження №2, до яких слідчим в межах даного кримінального провадження отримано тимчасовий доступ з одночасним виготовленням їх копій. Однак, підозрюваний та його захисник ознайомилися 11.05.2021 лише із кримінальним провадженням у 6 томах. Однак, суду ні стороною обвинувачення, ні стороною захисту не надано доказів того, що підозрюваний та його захисник ознайомилися із дисками, які містяться у матеріалах кримінального провадження №1. До протоколу надання доступу до матеріалів досудового розслідування від 11.05.2021 не додано опис з якими саме матеріалами справи ознайомлені підозрюваний та його захисник. У той же час стороною захисту суду також не надано доказів того, з якими саме матеріалами кримінального провадження вони ознайомлені. Окрім того, судом встановлено, що підозрюваний та його захисник викликалися слідчим для проведення вказаної процесуальної дії, проте зволікали з ознайомленням з матеріалами кримінального провадження, про що свідчать корінці повісток про виклик до слідчого (слідчим повторно викликано підозрюваного для ознайомлення з матеріалами у повному обсязі на 18.05.2021, однак вони на виклик не з'явилися, мотивуючи неявку неробочим днем. Також, будучи належним чином викликаними підозрюваний та його захисник 28.05.2021 повторно не з'явилися до слідчого для проведення вказаної процесуальної дії, про причини неприбуття не повідомили. Слідчим повторно викликано підозрюваного та його захисника для проведення вказаної процесуальної дії на 11 годину 00 хвилин 03.06.2021. Маючи реальну змогу з'явитися до слідчого, підозрюваний та його захисник вимоги слідчого

проігнорували та перебуваючи у відділку поліції обмежилися лише поданням через відділ документального забезпечення заяви, в якій підтвердили їх виклик на 11.00 год. 03.06.2021, однак повідомили про фактичну неявку до слідчого для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, мотивуючи це тим, що ухвалою слідчого судді по даній справі їм відмовлено у задоволенні скарги на повідомлення про підозру, яку вони мають намір далі оскаржувати...

...Строк для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження від в повному обсязі в межах трьох робочих днів, який просить слідчий встановити підозрюваному та його захиснику, суд вважає недостатнім, так як матеріали кримінального провадження є об'ємними та достатньо складними... Встановити підозрюваному та його захиснику строк для ознайомлення з усіма матеріалами кримінального провадження в повному обсязі до 31 липня 2021 року включно».

(Ухвала від 11 травня 2021 р.) «...11.04.2021 року підозрюваному та його захиснику надано доступу до матеріалів кримінального провадження. Обсяг матеріалів кримінального провадження наданих стороні захисту на ознайомлення становить 302 аркуші. Стороною захисту ознайомлення з матеріалами проведено у періоди з 17 год. 25 хв. по 18 год. 30 хв. 11.04.2021 р., з 16 год. 15 хв. по 17 год. 05 хв. 15.04.2021 р., з 09 год. 00 хв. по 10 год. 00 хв. 18.04.2021 р. та з 09 год. 00 хв. по 10 год. 30 хв. 25.04.2021 р., при цьому стороною захисту проведено ознайомлення з 1 по 197 аркуш провадження та з 287 по 299 аркуш, про що здійснено відповідні записи в протоколі, підозрюваним та його захисником. При цьому сторона захисту не була позбавлена можливості знайомитися з матеріалами кримінального провадження і в інші робочі дні та при цьому не була обмежена в часі, як в дні проведення ознайомлення так і в інші робочі дні в період з 28.03.2021 року. 26.04.2021 року та його захисник для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження не з'явилися. Обсяг матеріалів кримінального провадження з якими сторона захисту не ознайомилась становить 93 аркуші...

Враховуючи обсяг, складність зібраних матеріалів та умови доступу до них, а також той факт, що підозрюваний з 02 травня 2021 р. і по даний час перебуває на стаціонарному лікуванні, вважаю, що строк для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження необхідно встановити до 31 травня 2021 року, а не до 16 травня 2021 року, як просять слідчий і прокурор у клопотанні...»

Завдання 37

До слідчого судді Кролевецького районного суду Сумської області надійшло клопотання прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні, внесеному до ЄРДР за ч. 1 ст. 115 КК України. Під час розгляду відповідного клопотання слідчим суддею було встановлено, що подане клопотання не відповідає вимогам ч. 2 ст. 297² КПК України. А саме, клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування не містить відомостей щодо повідомлення Вакуленку про підозру та про оголошення його у міждержавний та/або міжнародний розшук на час звернення з клопотанням, а посилання прокурора на постанову про оголошення підозрюваного у розшук в порядку ст. 281 КПК не є належним підтвердженням оголошення особи у міждержавний та/або міжнародний розшук.

За таких обставин слідчий суддя постановив ухвалу про повернення прокурору клопотання.

Дайте правову оцінку діям прокурора та слідчого судді. З якого моменту особа вважається такою, що оголошена у міждержавний та/або міжнародний розшук?

**Тема 9. АДВОКАТ У СУДОВО-КОНТРОЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПРИ
МІЖНАРОДНОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ
ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ**

Питання для обговорення

1. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про застосування тимчасового арешту. Оскарження ухвали слідчого судді, постановленої за результатами його розгляду.
2. Участь адвоката в процедурі розгляду слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою для забезпечення видачі особи (екстрадиційного арешту). Оскарження ухвали слідчого судді, постановленої за результатами його розгляду.
3. Участь адвоката в процедурі спрощеного порядку видачі осіб з України.
4. Участь адвоката в процедурі допиту за запитом компетентного органу іноземної держави шляхом проведення відео- або телефонної конференції.

Завдання 38

Адвокат Бурякова звернулася до слідчого судді Київського районного суд м. Харкова зі скаргою в інтересах Гафарова про скасування постанови про видачу особи (екстрадицію), прийнятої начальником департаменту міжнародно-правового співробітництва Офісу Генерального прокурора, якою вирішено видати Гафарова до Російської Федерації для притягнення до кримінальної відповідальності. На обґрунтування скарги адвокат зазначила, що Гафаров проживав в Україні майже 8 років. У період з 2012 по 2014 роки, під час проживання на території Автономної Республіки Крим, він прийняв громадянство України, отримав паспорт громадянина України, змінив прізвище на «Шевченко» та отримав водійські права. При цьому, у зв'язку з анексією території АРК Гафаров був позбавлений можливості повернутися до свого місця проживання у АРК, де залишилися його паспорт та водійські права. Адвокат вказала, що Офіс Генерального прокурора та Харківська обласна прокуратура не перевіряли наявності у Гафарова громадянства України, тобто наявності обставини, яка згідно п.1 ч.1 ст.589 КПК виключає його видачу Російській Федерації. Також в оскаржуваній постанові відсутні відомості щодо проведення Офісом Генерального прокурора та Харківською обласною прокуратурою перевірки наявності у Гафарова громадянства України. За час проживання в Україні він фактично створив сім'ю з громадянкою Іващенко, з якою сумісно проживав з січня 2018 року. Протягом останнього року Іващенко неодноразово зверталася до Харківської обласної прокуратури про надання дозволу на присутність під час реєстрації шлюбу з Гафаровим у приміщенні ДУ «Харківський слідчий ізолятор», що знаходиться за адресою м. Харків, вул. Полтавський шлях, 99, де Гафаров тримається під вартою. Водночас Харківська обласна прокуратура неодноразово відмовляла, посиляючись на неможливість встановлення особи Гафарова та необхідність надання оригіналу його паспорта. Таким чином, оскаржувана постанова, на думку адвоката, прийнята незаконно та необґрунтовано, підстави для екстрадиції Гафарова відсутні, рішення про його видачу прийнято передчасно, оскільки не було належним чином перевірено його громадянство та він має намір одружитися, чого вчасно зробити не зміг через протиправні дії прокуратури, та у випадку укладення ним шлюбу оскаржуване рішення не було б прийнято.

Прокурор у судовому засіданні, яке відбулося через тиждень, просив відмовити в задоволенні скарги, вказавши на те що відомості, які б перешкождали видачі Гафароване були встановлені, а наявність у нього права на шлюб не є підставою для відмови у його видачі. Також встановлено, що інкримінований Гафарову злочин за законодавством

України є екстрадиційним, оскільки відповідає злочину, передбаченому ч.4 ст.187 КК України та передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк не менше одного року, строк давності притягнення затриманого до відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення, відповідно до ст. 49 КК, не закінчився. Гафаров не має статусу біженця в Україні, він або його захисник в його інтересах із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, про набуття чи прийняття до громадянства України до ГУДМС України в Харківській області не звертались.

Оцініть обґрунтованість скарги адвоката. Яке рішення за результатом її розгляду має постановити слідчий суддя? Охарактеризуйте процесуальний порядок оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію).

Завдання 39

Слідчий суддя Оріхівського районного суду Запорізької області, під час розгляду клопотання прокурора про продовження строку застосування екстрадиційного арешту для забезпечення видачі особи відносно громадянина ФРН Ганца Шніцеля з'ясував, що громадянин ФРН був затриманий 28 серпня в порядку ст. 208, 582 КПК у присутності перекладача та захисника.

Ухвалою слідчого судді від 25 серпня Ганц Шніцель був взятий під тимчасовий арешт строком на 40 діб в порядку ст. 583 КПК. У подальшому, ухвалою слідчого судді від 30 вересня задоволене клопотання прокурора про застосування екстрадиційного арешту відносно Шніцеля на 60 діб, водночас останній заперечував проти задоволення клопотання прокурора та заявляв про погіршення стану здоров'я. Крім цього Ганц просив застосувати щодо нього домашній арешт, оскільки вчинив злочин середньої тяжкості.

У матеріалах провадження також наявні відомості про те, що громадянин ФРН звертався до органів міграційної служби України з питань набуття громадянства України.

Враховуючи вищевикладене, слідчий суддя постановив ухвалу про задоволення клопотання прокурора.

Оцініть дії прокурора та слідчого судді.

Завдання 40

До Роздільнянського районного суду Одеської області надійшло клопотання прокурора про застосування тимчасового арешту в порядку ст. 583 КПК відносно громадянина Республіки Молдова, якого оголошено в міжнародний розшук з метою арешту та подальшої екстрадиції до Молдови для виконання покарання у виді 9 років позбавлення волі відповідно до вироку суду.

У клопотанні було зазначено, що 15 травня о 18 годині 40 хвилин до чергової частини Роздільнянського ВП ГУНП в Одеській області надійшло повідомлення від чергового відділу прикордонної служби про те, що на пункті пропуску виявлено громадянина Молдови Шиванідзе, який слідував на автомобілі на виїзд з України до території Республіки Молдова, який оголошений у міжнародний розшук згідно з обліками Генерального секретаріату Інтерполу за НЦБ Інтерполу в Республіці Молдова.

16 травня о 03 годині 30 хвилин співробітниками Роздільнянського ВП ГУНП в Одеській області у порядку ст. 208, 582 КПК України затримано Шиванідзе з метою арешту та подальшої екстрадиції до Республіки Молдова для притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ч. 5 ст. 190 КК Республіки Молдови (шахрайство, вчинене в особливо великих розмірах групою осіб).

У судовому засіданні затриманий Шиванідзе пояснив суду, що розуміє підстави свого затримання, проте заперечує проти застосування до нього тимчасового арешту, оскільки, з його слів, жодних злочинів на території Молдови він не вчиняв.

На час розгляду клопотання прокурора документів від компетентних органів Республіки Молдова для забезпечення видачі не надійшло.

Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя за результатами розгляду клопотання? Обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 41

Прокурор звернувся до суду з клопотанням про застосування тимчасового арешту до громадянина Республіки Румунія Рома Джамаєва. У клопотанні зазначено, що 15 травня о 16 год. 20 хв. у міжнародному пункті пропуску через державний кордон України був затриманий Рома Джамаєв при спробі перетину державного кордону на в'їзд в Україну, який відповідно до повідомлення робочого апарату Укрбюро Інтерпол Національної поліції України розшукується правоохоронними органами Республіки Молдова з метою екстрадиції для притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ч. 5 ст. 190 КК Молдови (шахрайство, вчинене в особливо великих розмірах).

Ухвалою суду м. Кишинів Республіки Молдова від 04 січня задоволено скаргу прокурора та застосовано відносно Роми Джамаєва запобіжний захід у вигляді арешту терміном на 30 днів. Молдовська сторона клопотала про застосування щодо Джамаєва екстрадиційного арешту, гарантуючи при цьому направлення пакету екстрадиційних документів, а також про його подальшу видачу у передбачені чинними договорами строки.

Прокурор у судовому засіданні клопотання про застосування тимчасового арешту відносно Джамаєва підтримав та просив його задовольнити.

Захисник Джамаєва в судовому засіданні просив суд відмовити у задоволенні клопотання, посилаючись на його безпідставність та необґрунтованість. Джамаєв також вказував на те, що кримінальна справа в Молдові проти нього сфабрикована.

Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя?

Завдання 42

12 січня Офіс Генерального прокурора України прийняв рішення про видачу (екстрадицію) громадянина Білорусі Ярошевича, який наступного дня звернувся до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, із заявою про визнання його біженцем.

21 січня адвокат Ярошевича, який також є громадянином Білорусі, звернувся зі скаргою до слідчого судді про скасування рішення про видачу особи (екстрадицію), зазначивши, що таке рішення не може бути прийнято, якщо така особа подала заяву про визнання її біженцем, до остаточного розгляду заяви, у порядку, встановленому законодавством України. 27 січня слідчий суддя за результатами розгляду скарги постановив ухвалу про відмову в її задоволенні, мотивуючи тим, що адвокат іншої держави не має права представляти інтереси особи у кримінальному провадженні на території України. Окрім цього рішення центрального органу України щодо видачі особи (екстрадиції) є законним, оскільки прийнято на підставі екстрадиційної перевірки, під час якої не було виявлено обставин, які б перешкождали видачі особи.

Через 20 днів була здійснена фактична передача Ярошевича компетентному органу Білорусі.

Проаналізуйте наведену ситуацію. Оцініть дії захисника. Який порядок та умови допуску до здійснення адвокатської діяльності для іноземних адвокатів в Україні?